

Ш.И. Каркинбаева

*Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: sholpanka_k@mail.ru)*

Қазақстандағы тамақ өнеркәсібінің қазіргі жағдайы және дамыту бағыттары

Аңдатпа. Авторлық зерттеудің өзектілігі тамақ өнеркәсібінің қарқынды дамуы - ұлттық экономика дамуының басым бағыттарының бірі болып табылады. Осыған байланысты қазіргі заманғы экономика тиімді басқару жүйесінің болуын және отандық өндірушілерді қолдау үшін жағдай жасауды көздейді.

Қазақстанда болып жатқан экономикалық үдерістер мемлекеттік саясатты жүргізу контекстінде мақсатты болып табылатыны көрсетілген. Дәл осы мемлекет жаңа экономика құру талаптарына барабар тамақ саласының дамуына шешуші әсер ете алады. Мақала авторы Қазақстан экономикасының нақты секторының форматында ұлттық экономиканы басқарудың өзекті мәселелерін қарастырады.

Қазақстан Республикасы тамақ өнеркәсібінің құрылымы қарастырылады: ет және сүт, ұн-жарма, нан пісіру, макарон, жеміс-көкөніс консервілері, балық және басқа салалары.

Зерттеу барысында тамақ өнеркәсібін дамытудың басқару тетіктері мен тәсілдерін қарады. Қазақстанда мемлекеттік бағдарламаларды іске асырудың өзекті мәселелері қаралды.

Түйін сөздер: инновациялық экономика, тамақ өнеркәсібі, азық-түлік өндірісі, өндіріс көлемі, мемлекеттік бағдарлама, дайын өнім.

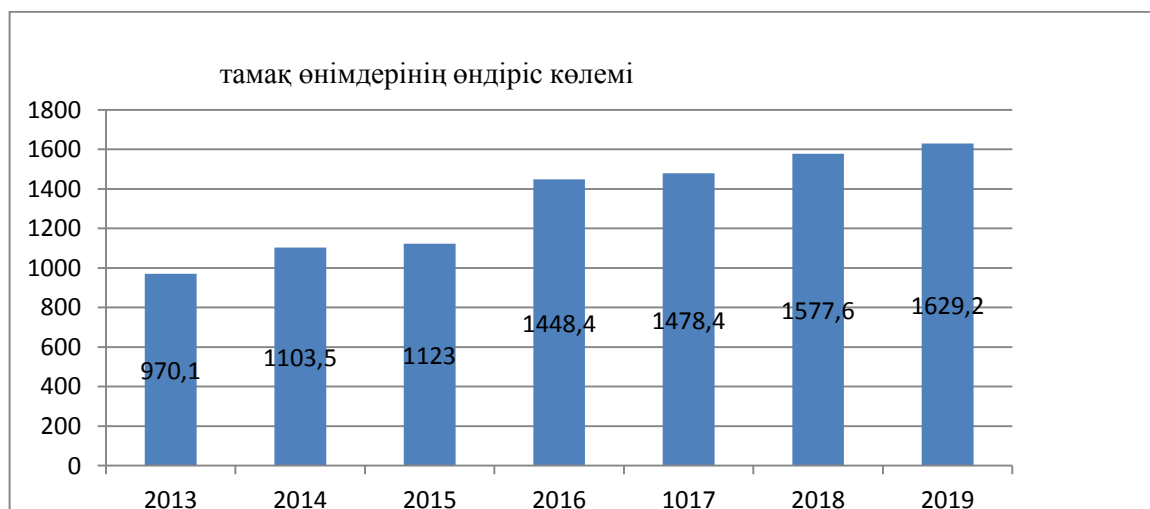
DOI: <https://doi.org/10.32523/2079-620X-2020-2-78-85>

Тамақ өнеркәсібіне салалардың үш ірі тобы кіреді: тамақ-дәм өнеркәсібі, ет және сүт өнеркәсібі, балық өнеркәсібі. Аталған топтардың әрқайсысы өнеркәсіп салаларының жиынтығынан тұрады. Осылайша, тамақ-дәм өнеркәсібіне 19 сала кіреді. Ет және сүт салаларына ет, желім-желатин, май шайқау – ірімшік жасау және сүт салалары жатады. Балық өнеркәсібінде балық, теңіз аңы мен теңіз өнімдерін өндіру бойынша өндіріс; тұздаумен, қақтаумен, кептірумен, балықты тоңазытып өңдеумен, консервілерді, балық ұнын, майын дайындаумен, теңіз өнімдерін өңдеумен айналысатын өндірістері болып бөлінеді. Саланы өңдеу және тамақ өнеркәсібі өндірісі сатылары бойынша бастапқы және қайталама болып бөлінеді. Өсімдік және жануарлардан алынатын ауыл шаруашылығы шикізатын бастапқы өңдеу, сондай-ақ, балық аулау, теңіз жануарларын өндіру және т.б. Шикізатты одан әрі өңдеуді нан пісіру, кондитерлік, ликер-арақ, қант-шарап және басқа да салалар жүргізеді [1].

Қазақстан Республикасының тамақ өнеркәсібіне: балық, ет (шұжық) және сүт (пастерленген сүт, қаймақ, кілегей, айран шығару), ұн-жарма, нан пісіру, кондитерлік, қант, макарон, май шайқау және ірімшік жасау, жеміс-көкөніс консервілері, шарап жасау, сыра қайнату, тамақ дәмдеуіштер, шай және басқа салалар жатады. Тамақ өнеркәсібі республиканың экономикасының жалпы өнімінің 20%-дан астамын өндіреді, базалық өндірістік активтердің 5,5% -ын құрайды, бұл өнеркәсіп өндірісінің 10,3% -ын құрайды [2].

Тамақ өнімдерін өндіру құрылымында негізгі үлесті астық өңдеу саласы (22,3%), сүт (16,7%), нан-тоқаш (15%), ет өңдеу (13,6%), май-тоң май (7,9%), жеміс-көкөніс (7,6%) және өзге де салалар (16,9%) алады.

1-суретте Қазақстан Республикасында 2013-2019 жылдар аралығында тамақ өнімдерін өндірісінің даму динамикасы көрсетілген.

1-сурет. Қазақстан Республикасындағы тамақ өнімдерін өндірісі (млрд. тг)
Ескерту: автор [2] дереккөзінің негізінде құрастырылған

1-суретте Қазақстанның тамақ өнімдерінің өндірісінің оң динамикасы байқалады. 2019 жылы тамақ өнімдерінің өндіріс көлемі 2013 жылмен салыстырғанда 1,6 есе, 2018 ж. – 3% - ға көтерілген. Қазақстан кеңістіктегі ең серпінді дамып келе жатқан аграрлық секторларының біріне ие, мақта және ет өнеркәсібінің экспорттық позициялары күшейтілуде, ал отандық астық компаниялары әлемдегі астық экспорттаушы ірі 5 елдің қатарына «кіруге» ұмтылады.

Қазақстанда сыртқы экономикалық қызмет (сыртқы экономикалық қызмет, кәсіпкерлік тұрғысынан) еркін. Кез келген ұйым стратегиялық маңызды ресурстардың импорты мен экспортын қоспағанда, сауда-саттық пен инвестициялаумен айналыса алады.

«Бизнестің жол картасы 2020» бизнесті қолдау мен дамыту бағдарламасы аясында ет өнімдерін өндіру басым тізімге енгізілген [3].

2016 жылы республикада 100-ден астам жүйе құрайтын ет өңдейтін кәсіпорындар жұмыс істеді. Қазіргі уақытта 173 ет өңдейтін кәсіпорын жұмыс істейді.

Республиканың ет өңдеуші кәсіпорындары 2015 жылы 285 мың тонна ет өңдеді, бұл оның жалпы көлемінің 30,6% -ын құрады, 2019 жылы 340 мың тонна өңдеді.

Шұжық өнімдерін өндіру бойынша ет өңдеу кәсіпорындарының қуаттылығы жылына 96,7 мың тоннаны, салқындатылған ет (құс етінсіз) өндіру бойынша – 72 мың тоннаны, құс еті – 246 мың тоннаны, ет және ет – өсімдік консервілері-15 мың тоннаны құрайды. Бұл ретте кәсіпорындардың жүктелуі: шұжық өнімдерін өндіру бойынша – 31%, салқындатылған ет – 43,6%, құс еті – 44%, ет және ет – өсімдік консервілері-61% құрайды.

Қазіргі уақытта Қазақстанда «Қазақстан құс өсірушілер одағы» ЗЖТБ (Заңды және жеке тұлғалардың бірлестігі) деректері бойынша бар:

- 32 құс фабрикасы тауарлық жұмыртқа өндіру бойынша жалпы өнімділігі 3 026,1 млн. дана 2014 жылы. Бұл ретте 14 ірі фабрика (қуаттылығы жылына 100 млн. жұмыртқа) шамамен 2 041,3 млн. жұмыртқа немесе жалпы өндіріс көлемінің 67% – ын өндіреді.

- 36 құс өсіру кәсіпорындарымен – жұмыртқа бағытындағы, 2019 жылы 5 077,7 млн. жұмыртқа өндірілді.

- 18 құс фабрикасы жалпы өнімділігі 126 мың тонна құс етін құрайтын 2014 жылы. Бұл ретте 7 ірі фабрика (жалпы санының 39%) шамамен 109 мың тонна немесе құс етін өндірудің жыл сайынғы жалпы көлемінің 87% – ын өндіреді.

- 61 құс фабрикасы, оның ішінде, 36 құс шаруашылығы-жұмыртқа бағытындағы кәсіпорын және 22 ет бағытындағы құс фабрикасы 2019 жылы тіркелген.

- 2 асыл тұқымды құс фабрикалары бройлерлік бағыттағы: 12,3 млн. дана инкубатор жұмыртқаларын және 4169 мың бас етті бағыттағы тәуліктік балапандар өндірісі бойынша.

- бір асыл тұқымды құс фабрикасы, 2,3 млн. дана үйрек инкубатор жұмыртқаларын өндірісі бойынша.

- 5 асыл тұқымды құс фабрикасы жұмыртқа бағытындағы, 98,8 млн. дана асыл тұқымды жұмыртқа және 7297,6 мың бас тәуліктік балапандар өндірісі бойынша [4].

Елімізде өндірілетін құс етін өндіру көлемі халықтың қажеттілігін 49% - ға, тауарлық жұмыртқаны 100% - ға қанағаттандырады.

Қазіргі уақытта Қазақстанда барлығы 100 мың тонна ет өңделеді (өңдеу үлесі 12% - ды құрайды).

Бұл Қазақстанды импортқа тәуелді етеді. Мысалы, импорттың үлесі шұжық өнімдері - 41%, ет консервілері бойынша – 49% құрайды.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің мәліметінше, Қазақстанда 171 ет өңдеу кәсіпорны жұмыс істейді.

Бүгінде жұмыс істеп тұрған кәсіпорындардың 20-ы жаңғыртуды талап етеді. Бұл ретте, негізінен Алматы облысында 10 жаңа кәсіпорын салу қажет. Өңдеу қуаты 260 мың тоннаны құрайды, олар 38% жүктелді.

Жүктемені 80% -ға жеткізу үшін өңделген ет көлемін 1,5 есе немесе 249 мың тоннаға дейін арттыру жоспарланып отыр, бұл өңдеу үлесін 25% -ға арттырады. Нәтижесінде шұжық өнімдеріне импорттың үлесі 11% -ға, ет консервілеріне 21% -ға төмендейді.

Нұр-Сұлтан және Алматы қалалары бойынша азық-түлік белдеуін құруды, сондай-ақ, мал шаруашылығының экспорттық әлеуетін дамытуды жандандыруды қамтамасыз ету үшін Мемлекет басшысы бұл тапсырманы Қазақстан халқына арнаған жолдауында қойды.

Осы тапсырманы іске асыру мақсатында Нұр-Сұлтан және Алматы қалаларының маңында заманауи, жоғары технологиялық ет өңдеу кешендері салынатын болады.

ҚРАШМ мәліметінше, олардың бірі қазір Алматы қаласының маңында салынып жатыр. «Empire Food» («Империя Фуд») ЖШС-нің 2 миллиардтан астам теңге инвестицияланған кешенді жобасы 2019 жылдың мамырында пайдалануға беруді жоспарлап отыр. Жобаны «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ қаржыландырады [5]. Бір ауысымда қойлау (мал сою) цехының қуаттылығы 1000 бас ұсақ мал, 120 бас ірі қара мал.

Ет өңдеу зауытының өнімділігі жылына 8 мың тоннаны құрайды. Зауыт жартылай фабрикаттар мен консервілер шығаратын болады, шұжық өнімдерін өндіруді жоспарлап отыр. Болжам бойынша жобада 80-нен астам адам жұмыс істейді.

2018 жылдың мамыр айында Алматыға жақын жерде иран инвесторының қатысуымен супер өңдеуші кәсіпорын ашылды. Сою цехының сыйымдылығы - 1500 бас ұсақ мал, бір ауысымда 120 бас ірі қара мал. Ет өңдеу зауытының өнімділігі жылына 8 мың тоннаны құрайды. Зауыт жартылай фабрикаттар мен консервілерді шығарады, бір ауысымда 12 мың ыдыс шығарады, шұжық өнімдерін өндіруді жоспарлап отыр. Иран инвесторы Арман Джавиданың айтуынша, жобаға 2,6 млрд. теңге инвестиция салынды, оның 50% -ы тікелей инвестициялар, ал 1 млрд 100 млн. теңге «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ кредиттік қаражаты болды.

Жылына 5 мың тонна өндірістік қуаты бар екінші супер қайта өңдеу кәсіпорны 2018 жылдың шілде айында «Астана - жаңа қала» арнайы экономикалық аймағында пайдалануға берілді.

АПК дамытудағы маңызды бағыттардың бірі ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеу болып табылады. Осылайша, ҚР Ауыл шаруашылығы министрлігінің деректері бойынша, 2015 жылдың 10 айында өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда өңделген сүт пен кілегей өндірісі көлемі 2,8% -ға артты, ал 2019 жылдың 10 айында - сүт пен кілегей шығару 11%-ға, ірімшік пен сүзбе шығару 9%-ға артты.

Қазақстан Республикасында сүтті қайта өңдеу бойынша 148 кәсіпорын жұмыс істейді, оның 41-і жаңғыртуды қажет етеді, 2021 жылға қарай 42 шағын кәсіпорын пайдалануға беріледі. Айта кету керек, қазіргі уақытта сүт өңдеу кәсіпорындары 60% -ға жүктеледі, ал 2021 жылы жүктеме 80% құрайды, соның салдарынан сүт өңдеу көлемі 1,6 млн. тоннаға дейін өседі, ал өңдеудің үлесі 31% құрайды.

Бұл шаралар сүт өнімдерін өндіруді 49% -ға арттырады. Сыр ірімшік импортының үлесі 70% -дан 51% -ға дейін, сары май 37% -дан 17% -ға дейін, ірімшік 35% -дан 23% -ға дейін төмендейді.

Балық аулау өнеркәсібі Арал өңірінде белсенді дамып келеді. Қызылорда облысында 22 балық өңдеу кәсіпорны жұмыс істейді, оның 4-і Еуропалық Одақ елдеріне, 3-і Қытайға, 9-ы Еуразиялық экономикалық одақ елдеріне экспортталады. ҚР ҚМ Мемлекеттік кіріс комитетінің мәліметіне сәйкес, өткен жылы балық және балық өнімдерінің экспорт көлемі \$ 56,5 млн. құрады. Басқаша айтқанда, қазақстандық балықтың 2/3 бөлігі экспортқа шығады. Сонымен бірге, Қызылорда облысының экспортына 12 млн. АҚШ долларынан астам (3500 тонна) үлес қосылды.

2017 жыл ішінде Қызылорда облысында балық аулау көлемі 20 есеге артты. 2000 жылмен салыстырғанда, балық аулау көлемі өткен жылы 20,7 есеге артып, 8 740 тоннаны құрады, оның 3 410 тоннасы экспортталды.

Бүгінгі күні жылына 11 мың тоннадан астам өнім шығаратын 8 балық өңдеу зауыты бар, оның ішінде, соңғы 5 жылда 4-і салынған. Сонымен қатар, 4 зауытта «еврокод» бар және өнімді табысты экспорттайды.

Балық өңдеу зауыттарын қосымша шикізатпен қамтамасыз ету үшін өңірдің акваменеджментін дамыту бойынша жұмыс жүргізілуде. Өткен жылы облыстың 10 шаруашылығы 107 тонна тауарлы балық өсіріп, биыл 130 тоннаға дейін арттыру жоспарланып отыр.

Дайын өнім Ресей, Қытай, Польша, Голландия, Германия, Дания, Грузия, Әзірбайжан және Өзбекстан нарықтарына экспортталады.

Өңдеудің 9 басымды түрін әзірлеу үшін есептер жүргізілді және Агроөнеркәсіптік кешенді дамыту картасы құрылды, оның ішінде, әрбір облыс, әрбір аудан үшін. Карта 4 жылға есептелген.

Өңірде ҚР индустриалды-инновациялық даму мемлекеттік бағдарламасының жобаларын жүзеге асыру аясында Жақсықылыш кентінде йодталған тұз өндіретін жалғыз зауыт және ел аумағында тұз өндіретін және өңдейтін ең ірі кәсіпорын жұмыс істейді.

ИИДМБ аясында «Аралтұз» азық-түлік және техникалық тұзды өндіру бойынша екі испан шеберханасын іске қосты. Бірінші цех еуропалық технология бойынша жұмыс істейді және йод қосылған ас тұзының тоғыз түрін шығарады. 2016 жылы техникалық тұз өндірісін кеңейту мақсатында екінші испандық желі — полимерлік цех сатып алынды. Зауытты қайта құру еңбек өнімділігін екі есе арттыруға мүмкіндік берді және 1200-ден астам адамды жұмыспен қамтамасыз етіп, қызметкерлердің жалақысын 60% -ға арттырды. Өндіріс және өткізу көлемі үш есе өсті, ал экспорттық өнім үлесі 65% -ға жетті.

2017 жылы «Аралтұз» АҚ 3,5 млрд. теңгеге 332,6 мың тонна өнім өндірді. Өткен жылдың қаңтар-ақпан айларында экспорт көлемі 582 мың тоннаны (637 млн. тонна) құрады, экспорт 44,4 мың тоннаны (981,2 млн. тонна) құрады.

Сарыағаш ауданында қазіргі заманғы технологиялар қолданылатын «Жабай ата» шаруа қожалығы бар. Бұл жерде қызанақ пен қияр өсіру 2009 жылы басталды. Жобаның құны 1,8 млрд. теңге. Мұнда жыл сайын 3,3 мың тонна өнім жиналады, ол Нұр-Сұлтан, Алматы, Солтүстік Қазақстан және Ресейге экспортталады. Бүгінгі таңда облыстағы жылыжайлардың жалпы ауданы 1325 гектарды құрайды. Оның ішінде, 95,5 гектар өнеркәсіптік жылыжай және 1229,1 га ауылшаруашылық болып табылады. Республикада

жылыжайлардың 80%-ы Оңтүстік Қазақстан облысында орналасқаны белгілі. 2017 жылы облыстың жылыжайларында 174 мың тонна өнім жиналды, оның ішінде, 104,4 мың тонна қияр және 69,6 мың тонна қызанақ. Биыл жалпы ауданы 214 гектар болатын жаңа жылыжай кешендерін енгізу жоспарланып отыр.

Қазіргі уақытта Қазақстан бидайдың әлемдік ірі экспорттаушыларының ондығына кіреді, бірақ 2000 жылдың ортасынан бастап тұтастай алғанда аграрлық азық-түлік тауарлары тобы бойынша сыртқы сауда тапшылығы байқалады. Табиғи-климаттық жағдайлардың арқасында Қазақстанда өндірілген бидай өзінің сапалық сипаттамалары бойынша канадалық бидайдан кем түспейді және әлемдік нарықтарда жоғары сұранысқа ие. Қазақстандық бидай тұтынушылары-Азия, Африка және Еуропаның 70-тен астам елі [6].

Ағымдағы жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша республика бойынша қол жетімді 13,2 млн. тонна астық, оның ішінде, азық-түлікке - 10,1 млн. тонна, жем - 1,6 млн. тонна, тұқым 1,5 млн. тонна, «Азық-түлік келісім шарт корпорациясы» ҰК»АҚ - 9 млн. тонна, оның ішінде: мемлекеттік ресурстар - 0,7 млн. тонна, коммерциялық ресурстар - 1,2 млн. тонна. Республика бойынша астық сақтау қоймаларының қуаттылығын пайдалану - 52,6%, оның ішінде астық қабылдау кәсіпорындары (АҚК) - 39%, ал ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер - 69,3%.

Әлемдік бидай нарығы жағдайының болжамы бойынша 2013 жылғы 8 қарашадағы USDA есептемесіне сәйкес, Қазақстан бидай экспорттаушы елдердің 8 млн. тоннасы бар елдердің рейтингінде жетінші орынға ие. Сонымен қатар, қазіргі заманғы технологияларға сала ауыстырылған жағдайда қолда бар ресурстар таяу перспективада астық өндіру мен оның экспорты көлемін екі есе көбейте алады. Өнімділікті арттыру есебінен ғана астық өндіру көлемін күрт арттыруға қол жеткізуге болады.

Дегенмен, астық нарығын жеткіліксіз реттеу мәселесі айтылды. Астық негізінен ірі астық компанияларымен экспортталады. Шағын және орта астық өндірушілер қаржыландырудың жеткіліксіздігінен, экспорттық операциялар тәжірибесінен және инфрақұрылымға қол жеткізгендіктен өндірілген астықты дербес экспорттай алмайды. Сонымен қатар, кішкентай трейдерлік компаниялары шағын және орта өндірушілерден астықты жаппай сатып алады. Экспорттық түсім трейдерлік компанияларында қалады және астықты өндіруге инвестицияланбайды.

Бүгінгі күні ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіру үшін үлкен әлеуеті бар Қазақстан бұрынғысынша азық-түлік өнімдерін импорттайды (40%) және саланың өзі жеткілікті тез дамып келе жатқан жоқ.

Өнімнің импортының артуының негізгі себебі - аграрлық сектордың өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігінің төмен деңгейі, бұл сайып келгенде, әлемдегі ең бәсекеге қабілетті 30 елдің қатарына қосылуда маңызды мәселе болып табылады [7].

Бірақатар шаралар осы мәселені шешуге ықпал етеді:

- Қазақстанда дәнді дақылдардың экспорттық әлеуетін арттыру астық шикізатын инновациялық - терең өңдеу - технологиясын дамыту арқылы мүмкін болады;

- астықтың асып кетуінің теріс салдарын болдырмау үшін бидай алқаптарын оңтайландыру және басым дақылдардың аумақтарын кеңейту арқылы егістік алқаптар құрылымын әртараптандыру бойынша жұмысты жалғастыру қажет;

- мал шаруашылығында мал етінің экспорттық әлеуетін арттыру және етті мал шаруашылығын дамыту үшін фермерлік шаруашылығын ынталандыру бойынша жұмысты жалғастыру қажет. Асыл тұқымды базаны дамыту және мал мен құстың генетикалық әлеуетін арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру қажет;

- өндірістің ұсақ тауарлық сұрақтарын шешу мақсатында ауыл шаруашылығы жануарларының меншік иелерінің құрылымын өзгерту - перспективалық бағыт болып

табылады. Тек өнеркәсіптік, кәсіби өндіріс ғана шығындарды төмендету арқылы өнімнің қажетті бәсекеге қабілеттілігін бере алады;

- отандық өнімнің шетелдік нарықтарда бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету үшін оны органикалық, табиғи және биологиялық таза өнімнің премиум сегментінде, сондай-ақ, «халаял» сегментінде жылжыту қажет;

- ірі қара мал сатып алу үшін несие нарығын дамыту үшін сақтандыру нарығының жұмыс істеуін қамтамасыз ету және ірі қара малдың кепілін қамтамасыз ету маңызды;

- өңдеуші кәсіпорындардың өндірістік қуаттарын тиімді пайдалану мақсатында ет, сүт дайындау жүйесін жетілдіру, шикізат аймақтарын оңтайлы қамту қажет;

- агроөнеркәсіптік кешеннің экспорттық әлеуетін іске асыру саланың бәсекеге қабілеттілігін арттыру мәселелерін шешуде байқалады. Ең алдымен, өңірлердің климаттық, ұйымдастырушылық, өндірістік, инвестициялық және басқа да сипаттамаларын есепке ала отырып, ауылшаруашылық өнімдерінің белгілі бір түрін өндіруде өңірлердің нақты мамандануы қажет, бұл өндірістік факторларды тиімді пайдалануды, өндіріс шығындарын төмендетуге, демек, бәсекеге қабілеттілігін арттыруға мүмкіндік береді.

Ауыл шаруашылығының 80% -ы өңдеусіз шикізат түрінде сатылады, ал қайта өңдеуші кәсіпорындардың технологиялық артта қалуына байланысты дайын өнім бәсекеге қабілеттілігі әлсіз. Мәселен, жалпы өндірістегі ауыл шаруашылық өңдеудің үлесі 2018 жылы ет үшін 28%, сүт үшін 35%, жеміс-жидекке 4,3% құрады. Қайта өңдеу өндірісі үшін ірі қара мал, ұсақ мал терілері бар, өйткені бұл шикізаттың 90% - дан астамы елімізде өңделмейді.

Соны мен қатар, атап өтуге болады:

1) Қазақстан Республикасының тамақ өнеркәсібінде серпінді дамып келе жатқан саланың үрдісі бар екенін;

2) Қазақстанның ұлттық экономикасын стратегиялық жоспарлауды іске асыру шеңберінде Нұр-Сұлтан және Алматы қалаларының айналасындағы азық-түлік белдеулерінің қызметін өзектендіруін;

3) ауыл шаруашылығы саласын дамыту жөніндегі инновациялық жобаларды орындау үшін отандық тауар өндірушілердің азық-түлік тауарларының экспорттық әлеуетін дамытуды жандандыруын айтуға болады.

Список литературы

- 1 Уразова Р.С. Эффективность пищевой промышленности // Пищевая и перерабатывающая промышленность Казахстана. – 2005. – №3. – С. 4-5.
- 2 Курмангалиев С. Некоторые проблемы пищевых отраслей Казахстана // Пищевая и перерабатывающая промышленность Казахстана. – 2010. – № 3-4.
- 3 Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020» [Электрон. ресурс]. - URL: https://egov.kz/cms/ru/articles/road_business_map. (Дата обращения: 13.12.2018)
- 4 [Электрон. ресурс]. - URL: <http://ptica.kz> (дата обращения: 13.12.2018)
- 5 Электронный ресурс <http://www.agrocredit.kz> АО «Аграрная кредитная корпорация» (дата обращения: 11.05.2010)
- 6 Электронный ресурс www.foodindustry.kz (дата обращения 07.11.2018 г.)
- 7 Акимбекова Г.У. Производство и переработка мяса и молока в Республике Казахстан. Проблемы агрорынка. №3 (июль-сентябрь)-2018.

Ш.И. Каркинбаева

Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Современное состояние и подходы в развитии пищевой промышленности Казахстана

Аннотация. Актуальность авторского исследования связана с тем, что динамичное развитие пищевой промышленности – одно из приоритетных направлений развития национальной экономики. В связи с этим современная экономика предполагает наличие эффективной системы управления и создание условий поддержки отечественных товаропроизводителей. Показано, что происходящие в Казахстане экономические процессы являются целенаправленными в контексте проведения государственной политики; именно государство может оказать решающее влияние на развитие пищевой отрасли, адекватной требованиям создания новой экономики. Автором статьи рассмотрены актуальные вопросы управления национальной экономикой в формате реального сектора экономики Республики Казахстан.

Рассматривается структура пищевой промышленности Республики Казахстан: мясная и молочная, мукомольно-крупяная, хлебопекарная, макаронные, плодоовощные консервы, рыба и другие отрасли.

В рамках исследования рассмотрены управленческие механизмы и подходы в развитии пищевой промышленности. Рассмотрены актуальные вопросы внедрения государственных программ в Казахстане.

Ключевые слова: инновационная экономика, пищевая промышленность, производство пищевых продуктов, объем производства, государственная программа, готовая продукция.

Sh.I. Karkinbayeva

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Current state and approaches to the development of the food industry in Kazakhstan

Abstract. The relevance of the author's research is due to the fact that the dynamic development of the food industry is one of the priorities of the national economy, in this regard, the modern economy requires an effective management system and the creation of conditions to support native producers. It is shown that the economic processes are taking place in Kazakhstan are purposeful in the context of the state policy; it is the state that can have a decisive influence on the development of the food industry, adequate to the requirements of creating a new economy.

In the framework of the study are considered management mechanisms and approaches in the development of the food industry. Topical issues of implementation of state programs are considered in Kazakhstan.

Keywords: innovative economy, food industry, food production, production volume, state program, finished products.

References

- 1 Urazova R.S. Jeffektivnost' pshhevoj promyshlennosti [Efficiency of the food industry]. Pishhevaja i pererabatyvajushhaja promyshlennost' Kazahstana [Food and processing industry of Kazakhstan]. № 3. P. 4-5 (2005).
- 2 Kurmangaliev S. Nekotorye problemy pishhevyh otraslej Kazahstana [Some problems of food industries of Kazakhstan]. Pishhevaja i pererabatyvajushhaja promyshlennost' Kazahstana [Food and processing industry of Kazakhstan]. № 3-4 (2010).
- 3 Edinaja programma pdderzhki i razvitija bzznesa «Dorozhnaja karta biznesa - 2020» [Unified

Business Support and Development Program «Business roadmar 2020»]. [Electronic resource]. Available at: https://egov.kz/cms/ru/articles/road_business_map. (Accessed: 13.12.2018)

4 [Electronic Resource]. Available at: <http://ptica.kz>. (Accessed: 10.11.2018)

5 [Electronic Resource]. Available at: <http://www.agrocredit.kz> АО «Аграрнай кредитнай коорпорациһи корпорация». (Accessed: 11.05.2010)

6 [Electronic Resource]. Available at: <http://www.foodindustry.kz>. (Accessed: 07.11.2018)

7 Akimbekova G.U. Proizvodstvo i pererabotka mjasa i moloka v Respublike Kazahstan [Production and proctssing of meat and milk in the Republic of Kazakhstan]. Problemy agrorynka [Problems of the agricultural market]. № 3 (july-september), 2018.

Автор туралы мәлімет:

Каркинбаева Ш.И. - Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті «Инновациялық менеджмент» мамандығының 2 курс докторанты, Сауран көшесі, 5а/65, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Karkinbayeva Sh.I. – 2nd year PhD student of the specialty «Innovative management», L.N. Gumilyov Eurasian National University, Sauran str., 5a/65, Nur-Sultan, Kazakhstan.